

İnsanlığa Güzellik Çağrısı

Hatıraların Gölgesinde | İsmail PALAKOĞLU

İslâm dini; âlemlere rahmet, bütün insanlara doğruluk ve arınma getiren bir dindir. Bozulmamış fitratların ve hikmet sahibi akılların çağırıldığı her şeye davet ve teşvik etmiştir. Bozulmamış akılların ve yaratılışların kabul etmediği her şeyi yasaklamış ve ondan sakındırıştır.

Nefislerin arındırılmasına, kalplerin temizlenmesine; iç ve dış görünüşün, ahlâkın ve davranışın ıslahına çağırır. Bu çağrı; bütünüyle en temiz nitelikler, en seçkin tabiatlar, en güzel huylar ve en doğru özellikler etrafında dönen bir çağrıdır. Allah subhanehu, bu çağrının sahibini nitelerken şöyle buyurur: “Ve Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”¹ Evet bu çağrı, kanunî temellerini ahlâk esası üzerine kuran çağrıdır. En büyük hedeflerinden ve şeriatındaki en yüce amaçlarından biri güzel ahlâki emretmek; sözlü ve fiili olarak buna davet etmek olan çağrıdır.

Allah Teala, güzel ahlâkın sözlü ilgilî ilkelerinden birini belirleyerek şöyle buyurur: “İnsanlara güzel söz söyleyin!”² Güzel ahlâkın, davranışla

ilgili ilkesini belirleyerek şöyle buyurur: “Sen kötülüğü en güzel bir tutumla sav!”³; “Sen kötülüğü en güzel bir şekilde önle! O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost olur.”⁴

Güzel ahlâka bağlı kalmak, derecenin yükselmesinin, makamın yücelmesinin ve değer artmasının sebebidir.

Mü’min; sözünde ve fiilinde, me-tot ve davranışında, alış-verişinde güzel ahlâkiyle kazanıp mutlu olanların ve cihad edip ibadet edenlerin makamlarına ulaşır.

İslâm’daki güzel ahlâk anlayışını en kapsamlı şekilde açıklayan tanımlardan biri de; “sözlü ya da fiili olsun, iyilikte bulunmak ve eziyet etmemek”tir. Güzel ahlâkın genel kaidesi şudur: “Kur’an’ın ahlâkiyle ahlâklanmak ve Allah’ın, kendisiyle kullarını eğittiği edep kuralları ile edeplenmek.”

Âlimlerden biri, güzel ahlâkın bazı alametlerini toplayarak şöyle der:

“Kişinin çok hayalî, az eziyetli, çok doğru ve doğru sözlü, az konuşan ve çok ibadet eden, az hata yapan ve boş şeylerle uğraşan, iyi davranan, akrabalarını ziyaret eden, vakar sahibi, çok sabreden ve şükreden, kaderine razı ve yumuşak huylu, dost, iffetli ve çokça şefkatli, kibar ve güler yüzlü olmasıdır. Lanet edici ve çokça söven, dedikodu ve kovuculuk yapan, aceleci ve kindar, cimri ve haset eden olmamasıdır. Allah için sever ve Allah için buğzeder. Allah için razı olur ve Allah için kızar.”

Osman Hulûsi Efendi bir çok sohbetinde dinî kurallara uyulması gerektiğini söyler, İhrâmızcâde İsmail Hakkı Efendi (k.s)’nin şu kelamını hatırlatır: “Gardaşlarım, ömrümüz memuriyette geçti, nafilerimizi bile terk etmedik,” diyerek ihvânlarını ibadete teşvik ederdi. “Şeriatı olmayanın tarikatı olmaz, şeriatı gözlemek gerekir. Tarikatımız Halidî Hâkî Nakşibendî’dir. Ewveli şeriat ortası tarikat ve ahiri şeriatır.” der ve ihvânlarından isterdi.

Osman Hulûsi Efendi bir sohbet-

“Nefislerin arındırılmasına, kalplerin temizlenmesine; iç ve dış görünüşün, ahlâkın ve davranışın ıslahına çağırır. Bu çağrı; bütünüyle en temiz nitelikler, en seçkin tabiatlar, en güzel huylar ve en doğru özellikler etrafında dönen bir çağrıdır. Allah subha nehu, bu çağrının sahibini nitelerken şöyle buyurur: “Ve Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”

lerinde şöyle buyurdular: “Biz ihvânı şöyle tanıyoruz. Bir tenekte altın, bir tenekte toprak; yanyana koyduğumuz zaman, ihvân bakınca şu toprak, şu altın fark edemez.” diye buyurdular.⁵

Bir arkadaş anlatıyor: Bir gün Osman Hulûsi Efendi’yi ziyarete gitmiştim. Osman Hulûsi Efendi bana bir arkadaşımı sordu “Filan kimse ne yapıyor” dedi. Ben de “Şu işle uğraşılıyor” dedim. “İşleri iyi mi?” diye sordu. Ben de “Çalışıyor, ama işleri nasıl bilmiyorum” dedim. Bunun üzerine Osman Hulûsi Efendi “Peygamber Efendimiz (s.a.s) bir gün Ebu Hüreyre (r.a.)’ye buyurdu ki: “Ya Ebu Hüreyre şunu ümmetime haber ver ki, katillerin katille katledileceğini ve zina yapanların da fakirliğe düşeceğini ümmetime haber ver” diye buyurdular. Bizi bir şey bilmiyor zannediyorlar, fakat kimin ne yaptığından haberimiz var,” diye buyurdular.⁶

Osman Hulûsi Efendi “Avam-ı nas, yarın şunu yapacağım, bunu yapacağım derler. Allah (c.c.) dostları da, yarın Cenab-ı Allah (c.c.) bizi hangi işte kullanacak, derler. Hele sabah ola hayrola” diye buyurdular.⁷

Bir gün bir kadın gelir. Osman Hulûsi Efendi’nin elini öpmek ister. Osman Hulûsi Efendi de: “Biz elimizi kadınlara vermeyiz” diye buyurur. O anda kadın gönlünden: “Acaba Osman Hulûsi Efendi filan zattan da mı büyük de elini vermiyor, hâlbuki o bana elini öptürüyor” diye düşünür. Sonra Osman Hulûsi Efendi de şu beyiti söylemiştir:

Kisve-i dîne bürün sonra da git melanet işle

Sana mü’min mi denir imânı çürük böyle gidişle⁸

Konumuzla alakalı başka bir hatırayı H. Hamideddin Efendi şöyle anlatıyor: “Devlethanede bir yaz günü ailece oturuyorduk, kapı çalındı. Seyrek sakallı İzmirli bir misafir geldi. Misafiri yukarıya buyur ettim ve Efendi Hazretlerine durumu arz ettim. Efendi Hazretleri hiddetlenerek: “Git o adama söyle çabuk hanemizi terk etsin” dedi. Efendi Hazretlerinin sözlerini adama ilettilim; fakat o kişi ısrarla görüşmek istediğini, uzaktan geldiğini söyledi. Tekrar durumu Efendi Hazretlerine aktardım ve Efendi Hazretleri sesini yükselterek: “O şerriatsız adama söyle bir daha buralara gelmesin.” diye buyurdu. Durumu

olduğu gibi o kişiye naklettim. Adam bir şey söylemeden kalktı ve Devlet-haneden ayrıldı. Bir daha da Daren-de’ye gelemedi. Konuyu biraz araştırdığımda, gelen şahsın şer’î hükümlere aykırı hareket ettiğini; Tarikat-ı aliyye’ye söz getirdiğini öğrendim. Efendi Hazretlerinin bu tavrı şer’î hükümlere ne derece dikkat edilmesi gerektiğinin bir işaretidir.⁹

Bir ihvânın, oğlunun düğününü lüks ve eğlenceli bir şekilde yaptığını, kendi hemşehrilerinin bir mektupla Hulûsi Efendi’ye bildirmeleri üzerine, şu notu gönderir:

“Eğer doğru ise bu zatın söyledikleri bize, yazıklar olsun size.”¹⁰

Dipnotlar:

- 1- Kalem, 4.
- 2- Bakara, 83.
- 3- Mü’minun, 96.
- 4- Fussilet, 34.
- 5- Somuncu Baba Araştırma Kültür Merkezi Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/141-1.
- 6- S.B.A.K.M. Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/141-2.
- 7- S.B.A.K.M. Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/141-3.
- 8- Ateş, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi, Mektûbât, s.242.
- 9- H. Hamidettin ATEŞ Aile Arşivinden.
- 10- S.B.A.K.M. Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/225.